

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ІВАНА ОГІЄНКА**

Економічний факультет
Кафедра управління персоналом та економіки праці
Спеціальність 073 Менеджмент за освітньою програмою «Управління персоналом
та економіка праці»
Денна форма навчання

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

Студентки Корнієнко Вікторії Павлівни

на тему: «Умови праці на виробництві та шляхи їх поліпшення»

Робота допущена до захисту

Завідувач кафедри канд. екон. наук, доцент
Стрельбіцький П.А.

Науковий керівник канд. екон. наук, доцент
Стрельбіцький П.А.

Кам'янець-Подільський, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УМОВ ТА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	6
Класифікація та характеристика умов та безпеки праці на підприємстві.....	6
Законодавча база України про забезпечення охорони праці на підприємствах	20
Зарубіжний досвід охорони праці та його використання на підприємствах України	27
Висновки до першого розділу	38
РОЗДІЛ ІІ. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА УМОВ ПРАЦІ НА ПП «КАПІТАЛ - БУД»	40
Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	40
Аналіз санітарно-гігієнічних умов, їх оцінка та вплив на здоров'я і працездатність працівників	54
Система охорони праці на підприємстві	60
Висновки до другого розділу	65
РОЗДІЛ ІІІ. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ УМОВ ПРАЦІ НА ПП «КАПІТАЛ-БУД»	68
Шляхи удосконалення існуючих умов праці на підприємстві	68
Нові форми управління охороною праці на підприємстві.....	74
Висновки до третього розділу.....	82
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток ринкових відносин в Україні зумовлює діяльність підприємств, умов їх функціонування на ринку. Тому підприємствам для того, щоб вижити, необхідно правильно визначати свою стратегію та тактику поведінки на ринку та систематично проводити управління трудовим колективом з метою підвищення продуктивності праці персоналу та отримання прибутку від діяльності.

Перехід до ринкових відносин, особливості становлення ринку в Україні, складні тенденції в реалізації методів і засобів державного регулювання в економіці перехідного періоду обумовили необхідність пильної уваги до теорії і практики умов праці на підприємстві.

Основною метою управління покращення умов праці на підприємстві є пошук та реалізація можливих резервів при забезпеченні високого рівня якості продукції.

Актуальність теми належних умов праці обумовлюється тим, що даний аспект праці значною мірою впливає не тільки на здоров'я людини та її впевненість у завтрашньому дні, а й значною мірою віддзеркалюють ефективність та продуктивність праці, економію всіх тих засобів та фінансових ресурсів, які при нехтуванні охороною праці доводиться витратити на відновлення працездатності і здоров'я постраждалих та на підтримку тих, хто не може вже працювати. В процесі праці людина перебуває в контакті з предметом праці, знаряддями праці та іншими людьми. Крім цього, на людину діють різні фактори виробничого середовища, зокрема температура, вологість та швидкість руху повітря, параметри котрих не відповідають нормативним значенням, надмірний шум, вібрація, шкідливі виділення, електромагнітне та радіоактивне випромінювання тощо. Все це характеризує умови, в яких працює людина. Таким чином, поняття умов праці складається з комплексу факторів, які впливають на діяльність людини. Усунути негативний вплив, тобто забезпечити нешкідливі та сприятливі умови праці, можна, виключаючи на робочих місцях шкідливі

виробничі фактори, послаблюючи їх дію до допустимих норм чи меж, або забезпечуючи оптимальні умови праці.

Питання належних та безпечних умов праці в своїх дослідженнях розглядали такі вчені, як В.С. Венедіктов, В.Г. Ротань, М.І. Іншин, К.Ю. Мельник, Н.Б. Болотіна та інші.

Метою та завданням дипломної роботи є розгляд та покращення умов праці персоналу на підприємстві.

Здійснення поставленої мети здійснювалась шляхом вирішення наступних задач:

- розгляд класифікації та характеристика умов праці на підприємстві;
- ознайомлення із законодавчою базою України про забезпечення належних умов праці на підприємстві;
- ознайомлення із зарубіжним досвідом країн забезпечення умов та охорони праці на підприємстві;
- аналіз організаційно-економічної характеристики підприємства;
- оцінка санітарно-гігієнічних умов на підприємстві;
- розгляд основних аспектів охорони праці на підприємстві;
- аналіз соціально-економічного значення поліпшення умов праці;
- розгляд основних напрямків поліпшення умов праці на підприємстві.

Предметом дослідження є вдосконалення організації умов праці на ПП «Капітал-Буд».

Об'єктом дослідження є умови праці на підприємстві.

Теоретичну основу дослідження питання умов праці підприємства склали наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як: Абрамов В. М., Занюк С.С., Колот А.М., Лахтіонова Л. А., Мірошніченко О.М., Шегда А. В., Шеремета А. Д. та інших.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є наукові концепції та теоретичні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених в області аналізу діяльності підприємств, менеджменту, закони України.

В процесі дослідження використані традиційні способи та засоби економічного аналізу (табличного, порівняння, групування, графічний), обробка матеріалів з використанням персональних ЕОМ.

Структурно дипломна робота поділена на три розділи.

В першому розділі розглядаються теоретичні аспекти з умов праці на підприємстві.

Другий розділ присвячений аналізу умов праці на є ПП «Капітал – Буд сучасне будівництво»

Третій розділ передбачає розгляд шляхів покращення умов праці на ПП «Капітал – Буд».

ВИСНОВКИ

Під час написання роботи у першому розділі я розглянула сутність змісту терміну «умови праці», їх класифікацію та ознайомилася зі структурою органів по створенню та підтриманню оптимальних умов праці на підприємстві.

Так, під терміном «умови праці», ми розуміємо складне об'єктивне суспільне явище, що формується в процесі виробничої діяльності під впливом взаємозалежних факторів соціально-економічного, техніко-організаційного та природно - кліматичного характеру, що впливають не тільки на здоров'я, працездатність людини і його відношення до праці, продуктивність праці та інші економічні результати виробництва, але й на рівень життя та всебічний розвиток людини .

Дане визначення припускає наявність сукупності факторів, що формують умови праці таких як: соціально-економічних, організаційно-технічних, природно-кліматичних, соціально-психологічних, санітарно - гігієнічних, естетичних та психофізіологічних.

Фактори умов праці поділяють на дві групи. У першу групу входять природні (геологічні, біологічні, кліматичні) та соціально-економічні. У другу - виробничі (техніко-технологічні, організаційні, матеріальні, фактори небезпеки механічних пошкоджень, санітарно-гігієнічні, естетичні, господарсько-побутові, ергономічні) та соціально-психологічні.

Процес управління умовами праці, нерозривно взаємозалежний з системою безпеки праці. На території України вивчення практики управління умовами та охороною праці показує, що еволюція даного процесу мала досить низьку динаміку та залежність від загальних цілей і завдань, які постають перед державою і промисловістю в певні періоди часу. Міністерствами і відомствами були розроблені сотні стандартів, практично повністю були розроблені стандарти на всі види виробничого обладнання, машин, механізмів і інструментів, а також технологічних процесів.

Щодо головного завдання служби охорони праці на підприємстві, то це є

вдосконалення організації роботи зі створення нешкідливих і безпечних умов праці й виробничого побуту людей, проведення єдиної і ефективної політики в сфері охорони життя та здоров'я працівників. На рівні підприємства повинні бути створені комісії з питань охорони праці. В їх склад повинні ввійти представники керівника, профспілкового комітету, уповноважені трудового колективу, а також фахівці з гігієни і безпеки праці, представники галузевих служб і функціональних відділів підприємства.

Для ефективного функціонування діяльності підприємства та комфорту працівників також слід використовувати досвід країн ЄС. Держави-члени ЄС і сам ЄС, з перших днів його утворення, у рамках здійснюваної соціальної політики, звернули увагу на питання безпеки і гігієни праці працівників та здійсненню практичних заходів для їх вирішення.

Державами-членами ЄС накопичений певний досвід в управлінні охороною праці, організації роботи з її забезпечення на всіх рівнях. При цьому необхідно відзначити, що в цій роботі важливою ланкою є державний нагляд і контроль за дотриманням законодавства, як правило, що сполучає централізовані принципи управління з самостійністю місцевих органів влади.

У другому розділі, присвяченому дослідженню стану умов праці на ПП «Капітал – Буд» ми ознайомилися з підприємством й розглянули його техніко-економічні показники. Оцінили існуючу організацію робіт зі створення оптимальних умов праці та дослідили ефективність її діяльності.

Метою діяльності Підприємства є одержання прибутку від господарської діяльності, забезпечення ефективного функціонування Підприємства, подальшого його розвитку, шляхом здійснення діяльності згідно з даним статутом та чинним законодавством України.

Предметом діяльності Підприємства є:

- Будівництво;
- Добувна промисловість;
- Житлове господарство;

- Торгівля і послуги;
- Транспорт;
- Зовнішньо - економічна діяльність;
- Інші види діяльності, які не суперечать чинному законодавству.

Капітал-Буд – це сучасна, стабільна, інноваційна, що динамічно розвивається проектно-будівельна компанія.

На ПП «Капітал-Буд» загальний дохід від реалізації продукції у 2017 році становив 41684. грн., що на 8099тис. грн. менше ніж у попередніх роках. Чистий прибуток від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2017 році становив у грошовому виразі 3247 тис. грн., що на 640 тис. грн. менше у порівнянні з 2016 роком.

Щодо кількості працівників, то середньоспискова чисельність працівників на протязі останніх років зростає. Так, чисельність персоналу з 2015 року по 2017 збільшилася на 5 працівників. У 2015 році було 32 працівника, а у 2017 році відповідно 37.

Структура персоналу ПП «Капітал-Буд» за категоріями протягом останніх трьох років спостерігається збільшення працівників у всіх його категоріях – керівники, спеціалісти, службовці, що стосується основного виробничого персоналу то чисельність персоналу залишилася без змін.

Аналіз продуктивності праці на підприємстві дозволяє дати об'єктивну оцінку ефективності використання трудового потенціалу підприємства.

Дані рівня продуктивності праці на підприємстві свідчать про те, що товарна продукція у 2016р. порівняно з 2015р. впала з 2503 тис. грн. до 2471 тис. грн. А у 2017р. відбулося різке збільшення до 2812 тис. грн.

Щодо чисельності штатних працівників та виробничого персоналу, то також протягом останніх трьох років відбувається збільшення його складу. Так у 2017 році відхилення складало 15,6% та 3% відповідно.

Аналіз складу і структури фонду оплати праці працівників засвідчив, що питома вага фонду основної заробітної плати у 2017 році збільшилася проти рівня

2015 року з 67,3% до 73,3%, тобто з 4059,6 тис. грн. до 5532,9 тис. грн. спостерігається тенденція до зростання нарахування заробітної плати працівникам підприємства.

Також збільшилися заохочувальні та компенсаційні виплати. Загальний фонд оплати праці у 2017 р. збільшився на 20,6% порівняно з 2015 роком.

В процесі трудової діяльності на людину впливають різноманітні чинники: температура повітря, вологість, шум, вібрація та інші. Сукупність цих чинників характеризує умови, від яких залежить здоров'я та продуктивність праці робітників. Стан санітарно-гігієнічних умов праці свідчать про те, що значення досліджуваних параметрів в ПП «Капітал-Буд» майже відповідають встановленим нормам державних стандартів. У приміщенні відділу використовується витяжна вентиляція.

Також застосовується природна вентиляція, тобто провітрювання приміщення, використовується комбіноване освітлення, при якому природне освітлення доповнюється штучним.

Щодо системи охорони праці на підприємстві, то працівники, зайняті на роботах з підвищеною небезпекою або там, де є потреба у професійному доборі, повинні щороку проходити за рахунок роботодавця спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

Щороку на підприємстві організовується і проводиться медичний огляд працівників. На всіх дільницях розміщено попереджувальні знаки, інформаційні плакати, нормативні документи з охорони праці.

Територія ПП «Капітал-Буд» забезпечена первинними засобами пожежогасіння, утримується в чистості, систематично очищається від сміття.

Отже, покращення умов праці на виробництві є необхідною умовою підвищення її продуктивності та економічної ефективності виробництва.

Для цього необхідно:

- розробляти і впроваджувати у виробництво найбільш раціональні технологічні процеси і таку організацію виробництва і праці, яка б усувала

небезпечні та шкідливі для здоров'я чинники;

- залучати у виробництво найновішої техніки, під час експлуатації якої виключається потенціальна небезпека аварії, пожеж та нещасних випадків;

- розробляти заходи, спрямовані на профілактику травматизму, професійних захворювань та підвищення культури виробництва, які гарантують повну безпеку і здорові умови праці.

Зміна умов праці неможливо без втручання у виробничий процес, тому необхідно поєднувати, з одного боку, умови праці, з іншого - технологію виробничих процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев С.В. Охорона праці від «А» до «Я» / Андреев С.В., Єфремова О.С. // Випуск 3. - М .: Альфа-Пресс, 2006. - 392с.
2. Беляков С.О. Аналіз закордонного досвіду економічного стимулювання безпечних умов праці / Беляков С.О., Забудський О.І., Баянова О.Ю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vestnik.omgau.ru>.
3. Бедрій Я. І. Охорона праці: навчальний посібник. /Бедрій Я. І., Джигирей В. С, Кидасюк А. І. —Львів, ПТВФ „Афіша», 1997.—258с.
4. Белов С. В. Безпека виробничих процесів: довідник / Під загальною редакцією Белова С. В. —М.: Машинобудування, 1985. — 448 с.
5. Буряк П.Ю. Економіка праці й соціально-економічні відносини: Навчальний посібник. / Буряк П. Ю., Карпінський Б.А., Григор'єва М.І. - Київ: центр навчальної літератури, 2004.- 440с.
6. Геврик Є. Охорона праці / Є.О. Геврик,. - К.: Ельга: Ніка-Центр, 2003.
7. Гігієнічна класифікація умов праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу / МОЗ України. — К., 1998. — 34 с.
8. Гогіташвілі Г. Г. Охорона праці на підприємствах промисловості будівельних матеріалів: навч. посібник. / Гогіташвілі Г. Г. — К.: ІСДО, 1993. — 252 с.
9. Дієсперов В.С., Новікова О.Ф. Економіка сільськогосподарської праці. / Дієсперов В.С., Новікова О. Ф. - К.: ІАЕ УААН, 2004. - 488с.
10. Закон України «Про охорону праці» // Відомості Верховної Ради України. — 8.12.92. — № 49. — С. 1475-1492.
11. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» // Відомості Верховної Ради України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 1996. – №21 .- С.253-279. – (Бібліотека офіційних видань).

12. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004-ХІІ.
13. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-ХІІ.
14. Закон України «Про оплату праці»//Закони України. - К.: Ін-т законодавства, 1997.- Т.8.-800 с.
15. Зеркалов Д. В. Охорона праці в галузі: Загальні вимоги [Електронний ресурс]: навчальний посібник. / Зеркалов Д. В. – К.: «Основа». 2011. – 551 с. Режим доступу: http://www.zerkalov.kiev.ua/sites/default/files/opgkniga_0.pdf
16. Зміст поняття «умови праці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lektsii.net/>
17. Ізюта П.О. Поняття належних та безпечних умов праці / Ізюта П.О.// Науковий вісник Харківського національного університету внутрішніх справ № 2– 2007. – С. 70 – 74.
18. Калачова Л.Л. Умови праці. / Калачова Л.Л. - Новосибірськ, 1978.- 401 с.
19. Калина А.В. Економіка праці та соціально-трудова відносина: навчальний посібник для студентів. / Калина А. В - К.:МАУП,2004. - 272 с.
20. Конспекти лекцій курсу «Економіка праці та соціально - трудові відносина» / [авт. тексту В. Клос]. – К. : Грані-Т, 2007. – 119 с.
21. Керб Л.П. Основи охорони праці (2003) / Керб Л.П. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://univer.nuczu.edu.ua/>
22. Конституція України // ВРУ,1996. - №30.
23. Колот А. М. Мотивація, стимулювання і оцінка персоналу. / Колот А. М. — К., 2001. – 258 с.
24. Ткачук К.Н. Основи охорони праці. [Електронний ресурс] : підручник / Ткачук К.Н., Халімовський М.О., Зацарний В. В., Зеркалов Д.В. – К.: «Основа». 2011. – 480 с. Режим доступу: <http://zerkalov.org/node/36>

25. Ланченко Є.О., Тимошенко М.М. Економіка праці і соціально-трудова відносина: навчальний посібник. / Ланченко Є.О., Тимошенко М.М. - Житомир: «Полісся», 2010. - 280с.
26. Мірошниченко О. В. Мотивація праці. / Мірошниченко О. В. — Донецьк, 1988. – 236 с.
27. Пашин Н.П. Охорона праці для фахівців служб охорони праці// д.е.н., професор Пашин Н.П., д.е.н., професор. Файнбург Г.З., к.т.н., професор Федченко Ю.А., К.т.н., доцент Ботвенко Л.А., к. Ф-м.н. Ворошилов С.П, к.е.н. Рябова В.Є., Абизова Т.В., М. – Київ, 2006.- 500 с.
28. Пашуто В.П. Організація і нормування праці на підприємстві: навч. посібник для студ. екон. спец. вузів. / Пашуто В.П. - Мн.: Нове знання, 2001. - 304с
29. Петенко І.В. Методичні підходи до визначення засад забезпечення відтворення та всебічного розвитку людського і трудового потенціалу/ Петенко І.В.// Науковий вісник: Економіка праці та соціальна політика – № 7– 2012. – С. 95 – 97.
30. Пилипенко С.Н. Економіка праці: навч.посіб. / Пилипенко С.Н. - Харків, ХДЕУ, 2001. - 225 с.
31. Положення «Про службу охорони праці ПП «Капітал-Буд»:стаття –К. : Грамота, 2007. – 638, [1] с.
32. Полякова Е.І. Перспективи розвитку менеджменту охорони праці в умовах трансформації ринкової економіки / Полякова Е.І.// Науковий вісник Менеджмент № 2– 2003. – С. 110-118.
33. Основи ринкової економіки / За ред. В.М. Петюха. / Петюх В. М. - К.: Урожай, 2001. - 236 с.
34. Саніна О.В. Щодо визначення цінності поняття «умови праці»/ Саніна О.В.// Науковий вісник Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України № 10– 2013. – С. 79-82.

35. Саноян Г.Г. Створення умов оптимальної працездатності на виробництві. / Саноян Г.Г. - М.: Економіка, 2008. 74
36. Ткачук К.Н. Основи охорони праці: підручник. / Ткачук К.Н., Халімовський М.О., Зацарний В.В., Зеркалов Д.В., Сабарно Р.В., Полукаров О.І., Козьяков В.С., Митюк Л.О. – К.: Основа, 2003 – 472 с.
37. Філіппов А.В. Робота з кадрами. / Філіппов А.В. М: Економіка, 2007. - 375 с
29. Форма Н-1 «Про нещасний випадок, пов'язаний з виробництвом»
38. Шкільова О.В., Барабан С.С., Ярославський В.А., Гаврилюк І.П., Балан О.Д., Ткачук В.А., Ланченко Є.О., Ібатуллін М.І., Гапоненко Н.В., Мельянова Л.В. Економіка праці і соціально-трудові відносини: за ред. д-ра екон. наук, проф. Шкільова О.В. - К.: Четверта хвиля, 2008. - 472с.
39. Шаніцький В.В. Статут ПП «Капітал-Буд» / Шаніцький В.В. – Кам'янець – Подільський, 2016р.